

88. Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminin öğretmenlerce değerlendirilmesi

Hakan DİLMAN¹

APA: Dilman, H. (2022). Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminin öğretmenlerce değerlendirilmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 1434-1461. DOI: 10.29000/rumelide.1222302.

Öz

COVID-19 salgını döneminde uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminin öğretmenlerce değerlendirilmesi başlıklı bu çalışma İstanbul ilinde kamu ve özel eğitim kurumlarında görev yapan 24 yabancı dil öğretmenin gönüllü katılımıyla yapılmıştır. Çalışmanın amacı uzaktan eğitim ile yapılan yabancı dil öğretimi sürecinin genel değerlendirmesi, karşılaşılan zorluklar ve sürecin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmenlerin görüşlerinin öğrenilmesidir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim ilkeleri ile düzenlenmiş ve öğretmenler ile yüz yüze mülakat yapılarak veriler derlenmiştir. Bu dönemde yabancı dil öğretimi yapan öğretmenlerin değerlendirmeleri uzaktan eğitimin yabancı dil öğretimi için uygun olup olmadığı, öğrencilerin derse katılımları, bu süreçte yapılan ölçme ve değerlendirmenin güvenilirliği, ders işlenişi, konu kapsam, öğrenme ortamı ve teknik alt yapı hususlarında öne çıkmaktadır. Çalışma, uzaktan eğitimin yabancı dil öğretiminin doğal yapısını bozduğu, öğrencilerin sözlü dil kullanım becerilerinin ölçülmesinin yapılamadığı, bu dönemde yapılan sınavların güvenilirliğinin tartışmalı olduğu, öğretmenlerin çalışma saatlerinin belirsizleştiği, konu kapsamın daha da genişlediği, materyal talebinin arttığı, ev ortamından eğitimin sürdürülmesinin diğer ev ahalisinin de yaşamlarını olumsuz etkilediği, öğrencilerin öğrenme sorumluluklarını yerine getirmediği, velilerin bu dönemde daha etkin rol oynaması gerektiği gibi sonuçları ortaya koymuştur. Elde edilen sonuçların eğitim konularında karar vericilere ve uygulayıcılara ile eğitimin diğer paydaşlarına uzaktan eğitimle yabancı dil öğretiminin gelecekteki planlanmasına, icrasına, yapılacak öğretimin ölçülmesine, uzaktan eğitime uygun materyal hazırlanmasına, öğrenci ve aile sorumluluklarının geliştirilmesine katkıda bulunacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar kelimeler: Covid-19, uzaktan eğitim, yabancı dil öğretimi, öğretmen değerlendirilmesi, stratejik planlama

Teachers' assessment of foreign language teaching done during the COVID-19 outbreak with the distance education

Abstract

This study, entitled "Teachers' assessment of foreign language teaching done during the Covid-19 outbreak with distance education", was conducted with 24 volunteer foreign language teachers working in public and private education institutions in İstanbul. The aim of the study is to learn the opinions of teachers about the general evaluation of the foreign language teaching with distance education, the difficulties encountered and the proposals for improvement of the process. The study was organized with phenomenological principles of the qualitative research methods, and the data

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Maltepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü (İstanbul, Türkiye), hakandilman@maltepe.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-8640-9306 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 18.10.2022- kabul tarihi: 20.12.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1222302]

were collected through face-to-face interviews with teachers. Points focus on whether distance education is suitable for foreign language teaching, the participation of students in the course, the reliability of the measurement and evaluation made in the process, the teaching process, the subject scope, the learning environment and the technical infrastructure. The study showed that distance education disrupted the nature of the foreign language teaching, students' oral language skills could not be measured, the reliability of the exams was questionable, working hours of the teachers become uncertain, the scope of the course was expanded, continued education in the home affected other family members negatively, students did not fulfill their learning responsibilities, and parents should have more active role in this period. It is considered that the results of the study will contribute to decision makers and practitioners and other stakeholders of education in the future planning of foreign language teaching with the distance education, its implementation, the measurement of the teaching to be done, the preparation of materials suitable for distance education, and the development of student and family responsibilities.

Keywords: Covid-19, distance education, foreign language teaching, teacher assessment, strategic planning

1. Giriş

COVID-19 salgını 2020 yılının Mart ayından itibaren tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Hali hazırda da salgının ne zaman biteceği konusunda tam bir tarih vermek mümkün değildir. Covid-19 salgını bulaştığı coğrafyalarda gelişmiş ya da gelişmekte olan ülke ayrımı yapmadığı gibi virüsten etkilenen insanlar arasında da eşitlikçi bir biçimde zengin fakir ayrımı yapmaksızın yayılmıştır.

COVID-19 salgını ile ilgili olarak Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 30 Ocak tarihinde “uluslararası kamu sağlığı acil durumu ilan etti”, 28 Şubat tarihinde DSÖ, COVID-19 için küresel risk seviyesini “yüksekten”, “çok yüksek” seviyesine çıkardı. 11 Mart tarihinde ise yeni tip korona virüsü küresel pandemi ilan etti (World Health Organization, 2020). Bu kronolojiye paralel olarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti 12 Mart 2020 tarihinde tüm bakanların katılımı ile korona virüs konulu bir toplantı yapmış, korona virüse karşı alınan tedbirler açıklanmış, 16 Mart 2020 tarihinden itibaren ilk ve ortaokullar ile liseleri 1 hafta tatil etme kararı almıştır (www.meb.gov.tr, 2020). Bilahare 23 Mart 2020 tarihinden itibaren uzaktan eğitime başlanması kararı ilan edilmiştir. Bu karar ile birlikte Milli Eğitim Bakanlığı bağlı tüm kamu ve özel okullarda eğitimin bilgisayar ve televizyon üzerinden yapılacağı da kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Yüksek Öğretim Kurulu 6 Mart 2020 tarihinde COVID-19 hakkında yükseköğretim kurumlarında alınacak tedbirlere ilişkin öneriler başlıklı ilk duyurusunda seyahat, yurtdışı toplantılar ile uluslararası katılımlı toplantılar hakkında bir bildiri yayımlamıştır. Bu bildiriye takiben 13 Mart 2020 tarihli Koronavirüs (COVID-19) Bilgilendirme Notu:1 ile de 16 Mart 2020 tarihinden itibaren üç hafta süreyle eğitime ara verilmiştir. 18 Mart 2020 tarihli YÖK Basın Açıklaması ile 23 Mart 2020 tarihinden itibaren uzaktan eğitim kapasitesine sahip olan bütün üniversitelerin dijital imkânlar ile uzaktan eğitim sürecine başlayacağı bilgisi kamuoyu ile paylaşılmıştır. 26 Mart 2020 tarihli Basın Açıklamasıyla YÖK, bu sene Bahar dönemi eğitim öğretim sürecini sadece uzaktan eğitim, açık öğretim ve dijital öğretim imkânları ile sürdürüleceğine karar verildiğini, Bahar döneminde yüz yüze eğitim yapılmayacağını ilan etmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurulu'nun değinilen kısa COVID-19 kronolojisi doğrultusunda tüm kamu ve özel okullar ile devlet ve vakıf üniversitelerinde yüz yüze eğitime ara verilmiş, uzaktan eğitim ile akademik takvim tamamlanmıştır.

İnsanlar, COVID-19 salgını ortaya çıkıncaya kadar akıllarına getirmedikleri pek çok hususu salgın ile birlikte sorgulamaya başlamışlardır. Bu sorgulamalar neticesinde hemen herkes COVID-19 salgını sonrası hayatın eskisi gibi olmayacağı yönünde görüşler ortaya koymaktadır. Salgın bir yandan kendinden önceki salgınlar ile karşılaştırılırken diğer yandan insanların hayatlarının içinde yanı başlarında bir yerlerde olan ama bu nedir, nasıl kullanılır, ne işe yarar diye çok da dönüp bakmadıkları pek çok şeyin farkına varmalarına neden oldu. Farkına varılanlardan bir tanesi de uzaktan eğitimidir.

Bilgi teknolojilerinin yaygın kullanımını farklı öğrenci grupları için öğrenmeyi kolaylaştırmıştır. Yaratıcı düşünme aracılığı ile gerekli beceri ve bilginin edinilmesi öğrenme alanında da yeni ufuklara yol açmıştır. E-öğrenme / dijital öğrenme yenilikçi bilgi aktarımının bir sonucu olarak değerlendirilmekte ve öğrenme internetin yaygın kullanımının yanı sıra Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin gelişiminden yaygın bir biçimde etkilenmektedir.

COVID-19 salgını, yaşamın her aşamasında olduğu gibi eğitim alanını da okul öncesinden üniversiteye kadar tüm kademeleri ile etkilendi. Eğitim ve öğretim faaliyetleri, her kademedede uzaktan sürdürülmeye başladı. Salgın öncesinde uzaktan öğretimle sınırlı sayıda yapılan derslerin sayısı, uygulamalı dersler hariçte bırakılarak tüm dersleri kapsayacak biçimde arttırıldı. Milli Eğitim Bakanlığı bağlı tüm okullar, üniversiteler Zoom, Blackboard ya da Teams üzerinden çevrim içi seminerler vasıtasıyla öğretmenleri ve akademisyenleri çevrim içi ders teknikleri, sınav hazırlama, materyal hazırlama konularında bilgilendirdiler. Ders kitapları hazırlayan yaygın evleri eğitimcilere ve öğrencilere kitaplarına internet üzerinden ücretsiz erişim imkânı sağladılar.

Kurumların bünyelerinde var olan ancak çok küçük bir kitlenin farkında olduğu ve ilgilendiği, çalışanların ismini duydukları ama nedir diye merak bile etmediği Uzaktan Eğitim Merkezleri bir anda gündemin en önemli paydaşı haline geldi. Bu merkezler, salgın döneminin ilk günlerinde yaşanan belirsizlikler ile mücadele edilirken hem öğretmenler hem öğrenciler hem de yöneticiler için danışmanlık ve teknik destek hizmeti sağladılar.

COVID-19 salgınının yayılmasını kontrol altına alabilmek, pandemi hastanelerine olan yığılmayı kontrol edebilmek için hükümetler eğitim kurumları da dâhil olmak üzere çalışma hayatının tüm alanlarında geçici bir süre için faaliyetleri durdurdu. Unesco verilerine göre ülkeler bazında eğitim faaliyetlerine ara verilmesi kararı dünya öğrenci nüfusunun %60'ını etkiledi. 25 Mayıs 2020 tarihi itibarı ile COVID-19 salgınından etkilenen öğrenci sayısı 144 ülkede 1.186.127.211 olup tüm öğrenci nüfusunun %67.7'sini oluşturmaktadır. Kimi ülkelerin yeni normal yaşam adı altında çalışma hayatına yeniden işlerlik kazandırması ile bazı ülkelerde okullar kontrollü olarak eğitim ve öğretim faaliyetlerine geri döndü. 11 Haziran 2020 tarihinde okuldan uzakta olan öğrenci sayısı 1.109.020.109'a gerilemiş, ülke sayısı 129'a inmiş olmasına rağmen halen dünya öğrenci nüfusunun %63.3'ü eğitim ve öğretime geri dönememiştir (UNESCO COVID-19 Education Response, 2020). Bu bağlamda COVID-19 salgını döneminde Türkiye'de 1.326.123'ü okul öncesinde, 4.972.430'u ilkokulda, 11.404.385'i lisede ve 7.198.987'si yükseköğretimde olmak üzere 24.901.915 öğrenci, derslerini uzaktan eğitim ile yapmıştır (UNESCO COVID-19 Education Response, 2020).

COVID-19 salgını nedeni ile hayata geçirilen uzaktan eğitim, eğitimin tüm paydaşlarının akıllarında yanıtlanmayı bekleyen sorular ile birlikte bir anda örgün eğitimin yerini aldı. Bu çalışmada COVID-19 salgını döneminde uzaktan eğitim ile yapılan yabancı dil öğretiminin çeşitli eğitim kademelerindeki yabancı dil öğretmenlerince değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Yabancı dil öğretmenlerinin uzaktan eğitim ile yaptıkları yabancı dil eğitiminde karşılaştıkları zorlukların neler olduğunun belirlenmesi ve

neler yapılmış olsaydı verilen eğitimin daha iyi olabileceği hususunda düşüncelerinin öğrenilmesi maksadı ile bu çalışma yapılmıştır.

COVID-19 salgınında Türkiye’de uzaktan eğitim uygulamaları hakkında öğretmenlerin (Kurnaz, Kaynar, Barışık ve Doğrukök, 2020), (Demir ve Özdaş (2020), (Taşkın ve Aksoy, 2021), Fen Bilimleri öğretmenlerinin (Bakioğlu ve Çevik, 2020), Türkçe öğretmenlerinin (Karacaoğlu, Karakuş Esendemir ve Ucuzsatar, 2021), Matematik öğretmenlerinin (Tican ve Gökoğlu, 2021), görüşlerini konu edinen çalışmaların yanı sıra Eğitim Bilişim Ağı üzerinden yapılan uzaktan eğitimle ilgili lise öğretmenlerinin görüşleri (Türker ve Dünder, 2020), uzaktan eğitim ve öğrenci başarısını değerlendiren öğretmen görüşleri (Adıgüzel, 2020), sınıf öğretmenlerinin çevrim içi ders deneyimlerinin incelenmesi (Altıntaş, 2021) gibi spesifik alan çalışmaları yapılmış yapılmaya da devam edilmektedir. Bu çalışmadan elde edilecek öğretmen değerlendirmelerinin ve önerilerinin değinilen çalışmalarla birlikte gelecekte yaşanacak benzer durumlara ilişkin geliştirilecek jenerik planlar vasıtasıyla oluşturulacak stratejik planlamalara katkısı olacağı değerlendirilmektedir.

Uzaktan eğitim girişimlerinin ilklerinden biri ile 1728 yılında Bostan Gazetesinde verilen “Stenografinin yeni metodunun öğretmeni Calep Philipps, mektupla gönderilecek haftalık dersler ile stenografi öğrenmek isteyen öğrenciler arıyor” ilanında karşımıza çıkmaktadır (Holmberg, 2005). Avrupa’da ilk uzaktan eğitim, 1844 yılında kendisi de bir İngilizce öğretmeni olan Sir Isaac Pitman tarafından İngiltere’de yeni posta sistemini kullanarak mektupla verdiği stenografi kursuyla başlatılmıştır (Tait, 2005). Kimileri için yeni olan uzaktan eğitim kavramının yukarıda verilen iki örnekten de anlaşılacağı gibi 3 asra yaklaşan bir geçmişi söz konusudur. Uzaktan eğitim teriminde yer alan uzaklık ifadesi coğrafi, zamansal ve düşünsel ayrılıkları dillendirmek için kullanılmaktadır. İlk önce mektupla öğretim olarak başlayan uzaktan eğitim özellikle ses ve görüntü kayıt teknolojilerindeki gelişimlere paralel olarak kullandığı araçları da değiştirerek ve geliştirerek plak²lardan radyo³ya, televizyon⁴dan teyp kasetlerine videokasetlerine ve günümüzde internetin sağladığı imkanla çevrim içi olarak senkronize ve asenkronize yapılabilen bir boyuta ulaşmıştır.

Eğitim teknolojileri konusunun Türkiye’deki öncülerinden olan Alkan (1981) uzaktan eğitimi “geleneksel öğrenme-öğretme yöntemlerinin sınırlılıkları nedeniyle sınıf içi etkinliklerini yürütme olanağının bulunmadığı durumlarda, eğitim etkinliklerini planlayıcılar ile öğrenciler arası, iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belirli bir merkezden öğretim yöntemi” olarak tanımlar. Özmen (2010) ise uzaktan eğitimi “kişilerin daha çok kendi öğrenme sorumluluklarını kendi üzerine aldıkları, mekândan ve zamandan duruma göre bağımsız olabilen uygulayıcı ve öğrenenler arasında teknoloji yardımıyla iletişim ve etkileşim kurulmasını sağlayan” eğitim olarak tanımlamaktadır (s.218). Yenal (2009) ise uzaktan eğitimi “bireylere kendi kendilerine öğrenme imkânının sağlandığı, geleneksel eğitime göre daha esnek ve birey koşullarına uyarlanabilir bir eğitim” (s.3) olarak tanımlar.

Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi uzaktan eğitim, kimi zaman örgün eğitimi destekleyen, onu iyileştirici bir eğitim olarak kimi zamanda örgün eğitimin bir alternatifi olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim Kaya (2006) uzaktan eğitimin örgün eğitimi destekleyen, onu zenginleştiren, ikincil bir kaynak

² Linguaphone ve FONO plakla yabancı dil öğretim metodu

³ 70’li 80’li yıllarda 12.00 -13.00 ve 16.00-17.00 saatleri arasında TRT radyoları üzerinden yayın yapan “Okul Radyosu” programı

⁴ Anadolu Üniversitesi, Açık Üniversite ders yayınları

olmaktan çok örgün eğitimin bir alternatifi olduğu görüşündedir. Bu görüşünü de şu sözleri ile dile getirmektedir:

“Uzaktan eğitimin, yüz yüze yapılan eğitime eşit ve yanında yer alan bir eğitim olduğu söylenebilir. Çalışan ya / ya da tümüyle aile yaşantısı ile ilgili olan yetişkinlere açıklığından, yüz yüze görüşmelerden, sınıflardan ve görsel yer ve zaman bağımsızlığından, kitle iletişimi ve bireyselleşme kombinasyonundan, öğrenci bağımsızlığıyla ilgili potansiyalinden ve özgün yönteminden dolayı uzaktan eğitim, geleneksel yüz yüze eğitimin bir yedeği olarak kabul edilemeyecek kadar ayrı bir eğitim türüdür.” (s.406)

USDLA (Birleşik Devletler Uzaktan Eğitim Derneği), uzaktan eğitimi “uzaktan tüm teknolojileri ve diğer öğrenme biçimlerini kapsayan, aracılı bilgi ve öğretim yoluyla bilgi ve becerilerin edinilmesi” olarak tanımlamaktadır. Bu tanıma dayalı olarak USDLA uzaktan eğitimin, öğretmen ve öğrenciler fiziksel olarak ayrıldığı ve öğretim boşluğunu kapatmak için teknolojinin (ses, video, veri veya basılı materyaller) kullanıldığına vurgu yapmaktadır (Kintu & Wanami, 2019).

2. Araştırma

2.1 Yöntem

Nitel araştırma, varsayımlarla bireyler veya grupların bir sosyal ya da insan sorununa atfettikleri anlamlara değinen ve araştırma problemlerinin incelenmesini içeren yorumlayıcı/kuramsal çerçeveleri kullanmayı mümkün kılmaktadır. Araştırmada, insan ve yerlere duyarlı olan doğal ortamdaki veri koleksiyonlarını hem tümevarım hem de tümenden gelimli örüntü ve temalar kuran veri analizlerine olanak sağladığından (Creswell, 2018) COVID-19 salgını döneminde uzaktan eğitim ile yabancı dil öğretimi yapmış öğretmenlerin deneyimlerini derinlemesine anlayabilmek için nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim araştırma yöntemi kullanılmıştır. Toplanan veri içerik analizi yöntemiyle irdelenmiştir.

Genel olarak olgubilim çalışmaları, bireylerin farkında oldukları ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadıkları olgulara odaklanır. Bu tür araştırmalarda veri kaynakları bizzat araştırmanın odaklandığı olgular hakkında deneyim sahibi olan ve bunu dışa yansıtabilecek olan bireyler ya da gruplardır (Yıldırım & Şimşek, 2011).

Bu çalışmada, katılımcılar olguyu deneyimleyenler olduğundan COVID-19 salgını döneminde bizzat uzaktan eğitim vasıtası ile çeşitli kademelerde yabancı dil eğitimi yapmış olan öğretmenlerle yapılandırılmış görüşme yapılmıştır.

Görüşme, araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir. Görüşme belirli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlar. Görüşme, bir “bütünsel yorumlama” yöntemidir. Görüşmeden elde edilen küçük veri parçalarının ötesinde, tüm veriler, “büyük resmi” yani araştırmanın ana temasını oluşturur (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2011).

Yapılandırılmış görüşme kapsamında katılımcılara COVID-19 salgını nedeniyle hemen her aşamada eğitimin uzaktan yapıldığı Mart 2019 – Haziran 2020 tarihleri arasında yaptıkları yabancı dil öğretimini nasıl değerlendirdikleri, karşılaştıkları zorlukların neler olduğu, bu dönemde yapılan yabancı dil öğretiminin ne şekilde daha iyi olacağı ile ilgili görüşleri sorulmuştur.

Bu araştırmada; görüşmeler yapılırken öğretmenlerin kendilerine yöneltilen sorulara içten cevap verdiği, araştırmacının görüşmeleri yaparken ve temaları oluştururken kişisel yargılarını araştırmaya dâhil etmediği, araştırmada COVID-19 salgını sürecinde uzaktan eğitim ile yabancı dil öğretimi yapan öğretmenlerin benzer deneyimler yaşadığı ve bu dönemde yapılan öğretimi benzer şekilde algıladıkları varsayımlarından hareket edilmiştir.

Katılımcılar ile yapılan mülakatların ses kayıtlarının dökümü oluşturulmuştur. Mart 2019-Haziran 2020 tarihleri arasında uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminin genel değerlendirmesi, bu süreçte karşılaşılan zorluklar ve gelecekte benzer bir uygulamada sürecin iyileştirilmesi için katılımcıların söylemleri “genel değerlendirme”, “zorluklar” ve “öneriler” başlıkları doğrultusunda analiz edilerek katılımcıların düşünceleri belirlenmiştir. Ana başlıklar altında belirlenen düşünceler, katılımcı bazında ayrı ayrı kodlanarak bilgisayar ortamında kayıt altına alınmış bilahare gruplandırılarak alt başlıklar belirlenmiştir.

Katılımcılara yöneltilen temel üç soru ile COVID-19 salgını döneminde uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretimi hakkında öğretmenlerin genel değerlendirmeleri, zorlukları ve önerileri öğrenilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların dile getirdiklerinden oluşturulan ana başlıklar ve söylemlerin analizinden elde edilen alt başlıklar belirlenmiştir.

2.2. Katılımcılar

Çalışmaya, COVID-19 salgını süresince Mart 2019 – Haziran 2020 tarihleri arasında uzaktan eğitim ile yabancı dil öğretimi yapmış olan 24 öğretmen gönüllülük esasıyla katılmıştır. Katılımcıların mesleki tecrübeleri 1 ilâ 35 yıl arasında değişmektedir. Katılımcıların meslekte geçirdikleri yıl dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların meslekte geçirdikleri yıl dağılımı

Meslekteki yıl	1-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-25
Katılımcı sayısı	4	5	3	3	2	2	5

Katılımcıların çalıştıkları eğitim kademeleri ilköğretim, ortaöğretim ve üniversitedir. Katılımcıların eğitim kademeleri bazında dağılımları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların eğitim kademesi bazında dağılımları

İlköğretim	4
Ortaöğretim	6
Üniversite	14

3. Bulgular ve yorum

3.1 Uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminin genel değerlendirmesi

Çalışmada ilk önce yabancı dil öğretmenlerinin yapılan uzaktan eğitim ile ilgili genel değerlendirmeleri öğrenilmek istenmiştir. Katılımcıların çevrimiçi eğitimle yapılan yabancı dil öğretimi hakkındaki genel değerlendirmeleri;

- a. yabancı dil eğitiminin çok başarılı olmadığı,
- b. çevrimiçi eğitimin yabancı dil öğretimi için çok uygun olmadığı,
- c. eğitimde fırsat eşitliğinin çok daha fazla zedelendiği,
- ç. öğrenme kayıplarının çok olduğu,
- d. okullar arasındaki farkların çok belirgin biçimde ortaya çıktığı,
- e. teknik imkânsızlıkların süreci olumsuz etkilediği,
- f. eğitimin tüm paydaşlarının, öğretmen, öğrenci, veli ve okul yöneticilerinin kendilerini hazırlıksız biçimde sürecin içinde buldukları,
- g. bir yandan süreci yürütmeye çalışırken diğer yandan da kendi öğrenmelerini gerçekleştirmeye,
- h. karşılaşılan sorunları adeta 7/ 24 esasında çözümlenmeye çalıştıkları biçiminde özetlenebilir.

Katılımcıların çevrimiçi eğitimle yapılan yabancı dil öğretimine yönelik genel değerlendirmeleri genel olarak olumsuz ifadeler taşırken;

Ö1 “devlet okullarıyla özel okullar arasındaki fark daha da açıldı”

Ö2 “özel okulların bir kısmı da bu işi olması gerektiği gibi yürütemediler”

Ö3 “eğitimde fırsat eşitliği daha da bozuldu”

Ö5 “mesai mefhumu kalktı, 7 gün 24 saat çalışılır hale gelindi”

Ö7 “uzaktan eğitime hazırlıksız yakalandık.”

Ö7 “online eğitim ile ilgili eğitimlere ihtiyacımız varmış.”

Ö18 “akademik olarak başarılı ama kalıcı öğrenme bağlamında kayıp bir dönem oldu”

Ö17 “zor bir süreçti.”

Ö19 “öğrenciler açısından çok kayıp yaşandı”

Ö20 “eğitim ve öğretimde ezberimiz bozuldu”

Ö21 “salgının ilk döneminde yaşadığımız korku ve kaygı duyguları iş hayatımızın ve sosyal hayatımızın düzenini değiştirdi”

Ö22 “çevrimiçi süreçte insanlar özel okula boşuna para ödüyoruz kaygısı yaşadılar”

Ö23 “hem öğrenci hem öğretmenler için zor bir dönemdi”

Ö23 “zamanla eğitimin tüm paydaşları sürece ayak uydurmaya çalıştı”

Ö24 “ülke genelinde başarılı bir süreç geçirdiğimizi düşünmüyorum”

Sınırlı sayıda katılımcı çevrimiçi yapılan eğitimle ilgili olumlu değerlendirmede bulunmuştur.

Ö22 “işlerin çevrimiçi de yürüyebileceğini gördüm”

Ö23 “Öğretmenler olarak hep yeniliğe açık olduk”

Yabancı dil öğretmenlerinin uzaktan eğitim ile yapılan yabancı dil öğretimi ilgili genel değerlendirmelerinde “Öğrenme Ortamı”, “Katılım”, “Öğrenci motivasyonu”, “Uzaktan eğitim”, “Yabancı dil öğretimi”, “Profesyonel gelişim” ve “Öğretmen-öğrenci iletişimi”, alt başlıkları öne çıkmaktadır.

Çalışmaya katılanların genel değerlendirmelerinde; “**öğrenme ortamı**” ile ilgili söylemleri analiz edildiğinde; karşısında öğrencinin olup olmadığını bilmeden okul idarelerinin kayıt yapılmasını istediği için ekrana yapılan ders anlatımlarının kişilerin motivasyonlarını düşürdüğü, öğrencilerin karşılıklı etkileşime yanaşmamalarının öğretmen merkezli, tek taraflı anlatıma dayanan, dolayısıyla da müfredat

konularının neredeyse tamamının hızlıca bitirildiği, öğretmen anlatımlı ders işlendiğinden ders zamanının doldurulabilmesi için konuların genişletildiği, sürekli ilave materyaller sunarak ders süresinin doldurulmak zorunda kalındığı saptamaları yapılmıştır.

Ö1 “kayıt almak için karanlık bir ekrana ders anlattım”.

Ö3 “öğretmen merkezli bir ders yapmak zorunda kaldım”.

Ö7 “karanlık bir ekrana ders anlatmak motivasyonumu düşürdü”.

Ö7 “yeterince interaktif olunmadığı için verimli olmadı”.

Ö7 “müfredat tamamlandı”.

Ö8 “dersler daha çok öğretmen merkezli oldu”.

Ö15 “tek başıma ders anlatıp kayıt altına almak durumunda kaldım”.

Ö16 “bazen tek başıma ders yaptım”.

Ö18 “hazırlıksız yakalandık.”

Ö18 “itools olması işimizi kolaylaştırdı”

Ö19 “seri bir şekilde ders yapılmak durumunda kaldı.”

Ö19 “sınıf yönetiminde sıkıntılar yaşandı.”

Ö20 “sürekli malzeme hazırlamak durumunda kaldım”

Ö20 “teknik sorunların üstesinden gelmeye çalıştım.”

Ö21 “ders içi etkileşim tam olarak sağlanamadığı için sadece ders anlatan bireyler haline dönüştük”

Ö22 “teknik sıkıntılarının aşılması safhasında veliler çok fazla sürece dahil olmak zorunda kaldı”

Katılımcıların “**katılım**” ile ilgili genel değerlendirmelerinde “sınıf mevcudu”, “katılım düzeyi”, “öğrenci motivasyonu”, ve “derse devam” konuları öne çıkmaktadır. Üniversitelerin hazırlık okullarında sınıfların bir araya getirilmesinden kaynaklanan kalabalık sınıflar kadar çevrimiçi eğitimde yüz yüze eğitimin aksine farklı öğrencilere de ders vermek durumunda kalındığı belirtilmiştir.

Ö4 “400 kişilik sınıflarda ders yapmak zordu”.

Ö5 “kalabalık sınıflarda tek bir öğretmen ders verdi”.

Uzaktan eğitim döneminde öğrencilerin ders kayıtlarını izleme imkânlarının olmasının yanı sıra kimi üniversitelerin devam zorunluluğu uygulamamasının ve hem kurumlar hem de öğrencilerin sahip oldukları teknik imkânların yetersizliklerinin derslere “*katılım*” düzeyini olumsuz etkilediği görüşleri katılımcılar arasında yaygındır.

Ö1 “öğrenci derse gelmiyor.”

Ö2 “3 ila 4 öğrenci ile ders yaptım”.

Ö2 “öğrenci derse gelse de katılmıyor.”

Ö2 “öğrenci katılımı çok düşüktü”.

Ö5 “başlangıçta katılım yüksekti zamanla azaldı.”

Ö6 “öğrenci dersteydi ama katılımı yoktu derse.”

Ö8 “öğrenci takibi nerdeyse imkânsızdı.”

Ö12 “öğrenciler başlarda ilgilidiler zamanla çevrimiçi eğitimden uzaklaştılar.”

Ö13 “sabah saatlerinde öğrenci bulmak zordu.”

Ö13 “derse katılım zorunluluğu olmaması katılımı olumsuz etkiledi.”

- Ö15 “başta yoğun bir katılım vardı sonra azaldı”.
- Ö15 “öğrenci katılımı düşüktü.”
- Ö15 “derse devam olmaması sorun oldu.”
- Ö16 “yoklama alınmadığı için derse katılmadılar .”
- Ö16 “kayıt altına alınıyor olması katılımı düşürdü.”
- Ö17 “alt yapı sorunu yaşayan öğrenciler uzaktan eğitime tam olarak katılamadılar.”
- Ö18 “öğrencilerin kamera açmaması katılımı olumsuz etkiledi”
- Ö19 “öğrencini orada olup olmadığını dahi bilemedim.”

Katılımcıların uzaktan eğitimle yapılan “**yabancı dil öğretimi**” hakkındaki genel değerlendirmeleri çevrimiçi eğitimin yabancı dil öğretiminin doğal yapısına uygun olmadığı, uzaktan eğitimle yabancı dil öğretiminde dil becerilerinin tamamının yüz yüze eğitimde olduğu gibi öğretilmesinin mümkün olmadığını görüşleri ileri sürülmektedir.

- Ö1 “dil iletişim içinde olmayı gerektiriyor.”
- Ö2 “yabancı dil dersi interaktif olması gereken bir ders.”
- Ö4 “kalabalık sınıflarda (400 kişi) okuma, yazma dersi zordu.”
- Ö9 “kalabalık sınıflarda yabancı dil öğretimi mümkün olmamaktadır.”
- Ö7 “çevrimiçi eğitimde hedef dilin sözlü kullanımı imkânı olmadı.”
- Ö14 “yabancı dil uzaktan eğitimde iyi bir verim alınacak branş değil.”
- Ö15 “yabancı dilde uzaktan eğitim zorunluluğu olmamalı.”
- Ö16 “dil öğretimi yüz yüze yapılmalı.”
- Ö16 “dil öğretiminde duyular işe koşulmak zorunda, zevkli geçmeli dersler uzaktan eğitimde bu mümkün değil.”
- Ö17 “hiç interaktif olmadık.”
- Ö17 “yabancı dil öğretimi çok sıkıntılı oldu.”
- Ö18 “dil öğretiminde etkileşim çok önemli olduğu halde bu aşamada bocaladık.”
- Ö19 “öğrencilerin hal ve hareketleri görülemediği için anlayıp anlamadıklarımı bilemedim.”
- Ö19 “çevrimiçi eğitimin yabancı dil öğretimi için yeterli olmadığını düşünüyorum.”
- Ö20 “doğal dil öğrenimini bozduk.”
- Ö20 “derste anadili kullanımı arttı.”

Öğretmenlerin “**uzaktan eğitim**” ile ilgili değerlendirmeleri analiz edildiğinde yüz yüze eğitimle çevrimiçi eğitim arasında *verimlilik*, *fayda* bağlamında ciddi bir fark ortaya çıktığı; bu anlamda çevrimiçi eğitimin ekside kaldığı değerlendirilmektedir.

- Ö1 “yüz yüze eğitimdeki verimlilik alınmıyor.”
- Ö1 “yüz yüze eğitim gibi olmuyor.”
- Ö4 “çok iyi olduğunu söyleyemem.”
- Ö6 “çok verimli olmadı.”
- Ö6 “çok faydalı değil.”
- Ö9 “online dersleri öğrenci ciddiye almıyor.”
- Ö12 “öğretmenlerin çevrimiçi eğitim geçmişi yoktu.”
- Ö16 “çevrimiçi ders zorunlu olmadıkça yapılmamalı.”

Öğretmenler uzaktan eğitimle yüz yüze eğitimdeki *öğretmen öğrenci iletişimini* hem insani hem de sınıf yönetimi bağlamında kıyasladıklarında, yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini yansıtan görüşler ortaya koymaktadırlar

Ö6 “yüz yüze eğitimde sahip olunan samimiyet uzaktan eğitimde yok.”

Ö19 “yüz yüze eğitimde öğrenci ile birebir ilgilenme uzaktan eğitimde mümkün olmuyor.”

Mart 2019 tarihinde yüz yüze eğitime ara verilerek tüm eğitim kademelerinde uzaktan eğitime geçilmesi genelde tüm eğitim alanlarında özelde yabancı dil öğretiminde öğretmenlerin profesyonel bilgi ve becerilerinin yanı sıra teknoloji kullanımına yatkınlıklarını, aşinalıklarını gündeme getirmiştir. Sıradan bir internet ve akıllı cep telefonu, pc ya da tablet kullanıcısıyken öğretmenler kendilerini doğrudan internet içerisinde akıllı teknolojileri kullanmak için dijital dünyanın becerileriyle donatmak durumunda kalmışlardır.

Hangi eğitim düzeyinde olursa olsun dijital dünyanın içine doğmamış olan eğitimciler için dijital dünyanın gerektirdiği yetkinliklere erişmek oldukça uzun sürmüştür. Adeta bir tersine mühendislik olarak eğitimcilerin birçoğu belki de ilk defa yaygın olarak kendi öğrencilerinden teknik sorunların üstesinden gelmenin çözümlerini öğrenmişlerdir. Dersler hızlı bir biçimde çevrimiçiye taşınırken okul yönetimleri ve üniversiteler öğretmen ve öğrencilere bilgisayar, tablet ya da internet alt yapısı sağlamanın ötesine geçip bünyelerindeki uzaktan eğitim birimleri vasıtasıyla eğitimcileri dijital dünyaya adapte etmek için çevrim-içi eğitici eğitimleri düzenlemeye başlamışlardır. Bu bağlamda katılımcıların **”profesyonel gelişim”**leri hakkındaki genel değerlendirmeler *dijital kabiliyet kazanımı ve dijital dünyanın öğretmen motivasyonuna etkisi* olarak iki alt başlıkta ortaya konulabilmektedir.

Çalışmaya katılan öğretmenler, uzaktan eğitim bağlamında *dijital kabiliyetler kazanmanın* zorlukları olmasına rağmen kazanımlarının olduğunu belirtmektedirler.

Ö3 “Hocanın bilgisayar ve teknoloji kullanması etkinliğini artırıyor.”

Ö9 “çevrimiçi ortamda eksikliklerimizi gördük.”

Ö11 “teknoloji kullanımı konusunda kendimizi sürekli geliştirmek durumunda kaldık.”

Ö12 “tahtadan klavyeye geçmek çok zor oldu.”

Dijital kazanımların yanı sıra uzaktan eğitimin, yapılan işin içeriği ve kalitesinin geliştirilmesi yönünde sürekli bir sorgulamayı da beraberinde getirdiği, ortak aklın daha fazla işe koşulduğu, bunun da çok sınırlı da olsa *öğretmen motivasyonunda* olumlu etkisi olduğu belirtilmiştir.

Ö11 “kendini yenilme fırsatı yarattı.”

Ö11 “yeni şeyler öğrenmek farklı bir motivasyon yarattı.”

Ö17 “benim için ciddi bir deneyimdi.”

Ö18 “hocaların bazılarında başlangıçta kayıt yapmak için direnç vardı bu zamanla kırıldı.”

Ö23 “Çok araştırdık. Çok tartıştık ve yeni fikirler üretmek için çok çaba harcadık.

Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminde **ölçme ve değerlendirme** hakkında öğretmenlerin genel değerlendirmesi olumsuzdur. Olumsuzlukların ölçme araçları ve sınav güvenliği konularında ağırlık kazandığı görülmektedir.

Ö1 “kopya çekerek sınavlarını geçtiler”

Ö4 “bağlı değerlendirilmedi 66 F alan öğrenci sınıfta kaldı.”

Ö5 “ölçmede sıkıntılar söz konusu ve adaleti sağlamak mümkün değil.”

Ö16 “ölçme değerlendirme test merkezli yapıldı dil eğitimi açısından olumlu bir yaklaşım değildi.”

Uzaktan eğitimle yabancı dil öğretimi yapan öğretmenlerin bu dönemde “**öğrenci motivasyonu**” hakkındaki genel değerlendirmeleri çalışkan, motivasyonu yüksek öğrenciler için olumlu;ken;

Ö7 “derse ilgisi, motivasyonu olan öğrenciler bu dönemi çok verimli geçirdiler.”

Ö22 “çalışkan ve katılımcı çocuk çevrimiçi derste de istikrarını koruyor, yüz yüze eğitimde olduğu gibi”

Yüz yüze eğitim döneminde de başarısız, motivasyonu düşük olan öğrenciler için olumsuzdur.

Ö7 “normal zamanda da dersle ilgilenmeyen öğrenciler ders hiç giriş yapmadılar.”

Ö8 “derse katılım isteksizliği vardı”.

Ö13 “öğrencilerin derse ilgisi oldukça düşüktü.”

Ö22 “isteksiz çocukları derse dahil etmek, hatta yerlerine oturtmak bir hayli zordu”

Özellikle ilköğretim birinci ve ikinci kademedeki öğrencilerle ders yapan yabancı dil öğretmenleri öğrencilerin çekinik davrandıklarını belirtmektedirler.

Ö7 “ergen yaştaki öğrenciler utangaç davrandılar.”

Çevrimiçi eğitimin öğretmenleri öğrencilerin ders içinde kalmaları ve derse aktif katılımlarını sağlamak için bir takım arayışlara da ittiği anlaşılmaktadır.

Ö23 “öğrencilerin motivasyonlarını canlı tutmanın yolları değişti”

Ö22 “küçük yaş grubundaki öğrencilerin çevrimiçi ortamda kendilerini zapt etmesi oldukça zor oluyor”

Öğrencilerin yüz yüze eğitimin aksine uzaktan eğitimde hedef dili (İngilizceyi) çok fazla kullanma imkânlarının olmamasının da kimi öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkilediği belirtilmiştir.

Ö8 “İngilizce etkileşiminden uzaklaşmaları motivasyonlarını azalttı.”

Katılımcıların “**öğretmen-öğrenci iletişimi**”ne yönelik değerlendirmeleri genel olarak sağlıklı bir karşılıklı iletişim kurulamadığı, konuların gerçekten öğrenilip öğrenilmediğinden, ders esnasında yapılan anlatımların öğrenci tarafından anlaşılıp anlaşılmadığından emin olunamadığı değerlendirmeleri öne çıkmaktadır.

Ö2 “öğrencilerden geri bildirim alamadım”.

Ö6 “öğrencilerin ne hissettiğini anlamak mümkün olmuyor”.

Ö6 “öğrenci de öğretmenin ne hissettiğini anlamıyor”.

Ö15 “öğrenci tepkilerinin alınmaması neyin öğrenildiği neyin öğrenilmediğini anlamayı mümkün kılmadı”.

Ö21 “Yüzünü görmediğimiz, el yazısını okuyamadığımız ve gerçek duygularını anlayamadığımız öğrencilere ders anlatmak çok zordu”

Katılımcıların uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretimine yönelik yukarıda değinilen genel değerlendirmelerinde öne çıkan hususların tematik dağılımı Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4: Uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretimin genel değerlendirmesinde öne çıkan alt başlıklar

Konu Başlıkları	Değerlendirme	Görüş bildiren Öğretmen Sayısı	%
Öğrenme ortamı	1	24	100
Katılım	2	20	83,33
Ölçme ve değerlendirme	2	20	83,33
Yabancı dil öğretimi	3	19	79,16
Uzaktan eğitim	4	18	75
Profesyonel gelişim	5	10	41,66
Motivasyon	6	9	37,5
Öğretmen öğrenci iletişimi	7	4	16,66
Çalışma ortamı	8	2	8,33
Öğrenci profili	9	1	4,16
Öğrenme	9	1	4,16
Derse hazırlık	9	1	4,16

3.2 Uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminde karşılaşılan zorluklar

Çalışmanın yanıt aradığı sorulardan bir tanesi de uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminde öğretmenlerin karşılaştıkları **zorlukların** neler olduğuydu. Çalışmaya katılan 24 yabancı dil öğretmenin karşılaştıkları zorluklar hakkındaki söylemleri analiz edildiğinde; öğrenme ortamı, uzaktan eğitim, öğretmen motivasyonu, ölçme ve değerlendirme, katılım, öğretmen-öğrenci iletişimi, materyal hazırlığı, öğrenci tutumları, sınıf mevcudu, altyapı, teknik ve mekân yetersizlikleri ile öğrenci sorumluluklarından kaynaklanan zorluklar ile karşılaşıldığı anlaşılmaktadır.

Katılımcıların **öğrenme ortamına** yönelik belirttikleri zorluklarda derslerin izlenip izlenemediği, ders anlatımının tek taraflı olması, dil becerilerinin tamamının öğretilmediği, ders saatlerine tam uyulmadığı, öğrencilere sağlıklı geri dönüt verilemediği, öğrenme merkezinin yitirildiği, yüz yüze eğitimin aksine uzaktan eğitimin farklı bir materyal ve yardımcı ders unsurlarına gereksinim gösterdiği, hususları öne çıkmaktadır.

Ö5 “kayıttan izleyip izlemediklerinden emin olamadım.”

Ö9 “kitaptan ders anlatmak verimli olmadı.”

Ö9 “soru cevap etkinliği kalabalık sınıflarda yapılamıyor.”

Ö10 “kalabalık sınıflarda yabancı dil dersi verimli olmuyor.”

Ö11 “dersler planlanan saatlerinden daha uzun sürdü.”

Ö13 “ders işlemek başlı başına zordu.”

Ö13 “verilen ödevler yoğun ve uzun solukluydu.”

Ö13 “her aşamada ödevleri kontrol etmek ve dönüt vermek çok zaman alıcıydı.”

Ö13 “öğrenciler derse katılmadığı için ödevler ve sınavlar hakkında sorulara boğdular.”

Ö14 “dil dersinde çok önemli olan öğrenci merkezli bir ders yapmakta zorlandım.”

- Ö14 “konuşma ve yazma yapamamak kötü oldu.”
- Ö16 “yüz yüze eğitimde yanıt verdikleri alıştırmalara uzaktan eğitimde cevap vermediler.”
- Ö17 “öğrenci sayısı zamanla azalsa da ders anlatmaya ve kayıt almaya devam ettim.”
- Ö17 “kayıtlardan izlendiğini hissetmiyorum.”
- Ö19 “ünitelerin tamamlanmasında zorluklar yaşandı.”
- Ö19 “öğrencinin neyi ne kadar aldığı, anladığı, içselleştirdiği önemsenmedi.”
- Ö19 “dersin işlenmesi önemsendi.”
- Ö20 “geri dönüt vermek mümkün olmadı.”
- Ö21 “öğrenci ya da öğretmen kaynaklı teknik sıkıntılar dersin bölünmesine, çok az olan motivasyon ve konsantrasyonun kaybedilmesine neden oldu”
- Ö23 “defter düzeni ve yazım hataları gözden kaçabildi”
- Ö23 “grup ve ikili çalışmaların azalması”
- Ö24 “yüz yüze eğitimde kullanılan aktiviteler, etkinlikler ve oyunların çevrimiçi derslerde kullanılamaması”

Katılımcıların **uzaktan eğitim** ile ilgili zorluklar, yüz yüze eğitimle kıyaslandığında uzaktan eğitimin ev ortamında yapılmasından kaynaklanan sıkıntılar, öğrencilerin dersi ders olarak algılamaması, genel öğrenmede nitelikten çok niceliğin öne çıkması, öğrencilerin gerekli donanıma sahip olmamaları ve velilerin de evde olmasından kaynaklanan zorluklar dile getirilmiştir.

- Ö2 “ev ortamında uzaktan eğitim sıkıntılıydı.”
- Ö2 “her zamanki gibi nitelikten çok niceliğe bakıldı.”
- Ö3 “öğrencilerin ne öğrendiklerini bilmeden ve anlamadan devam edildi.”
- Ö6 “öğrenme eksik kaldı.”
- Ö9 “online dersler öğrenciye oyun gibi geliyor.”
- Ö9 “öğrencilerin hepsinin donanımının olmaması sorun yarattı.”
- Ö10 “öğrencinin erişim araçlarının bozuklukları öğrencinin konsantrasyonunu bozuyor.”
- Ö12 “öğrencilerin derse girmelerini destekleyecek mekanizma olmadı.”
- Ö12 “öğrencilere bilgisayar temin edilemediği için derste yoklama alınmadı.”
- Ö15 “teknik konularda başlarda zorluklar yaşadım.”
- Ö19 “hem öğrenciler hem biz (öğretmenler) alışamadık.”
- Ö19 “daha öncesinde uzaktan eğitime aşına olsalardı daha az sıkıntı yaşanırdı.”
- Ö23 “velileri yanında olan ve olmayan öğrenciler arasında derse giriş ve çıkış, ve dersi takip etme konusunda farklılıklar oldu”

Uzaktan eğitime geçilmesiyle birlikte hem velilerin hem de okul idarecilerinin öğretmenlerden beklentisi artmıştır. Buna bir de öğrencinin derse katılma ve devam mecburiyetinin çok fazla talep edilmemesi yönünden bir takım kararların uygulamaya konulması, mesai mevhumunun ortadan kalkıp öğretmenin de sosyal bir yaşantısının olabileceği düşüncesinin hem öğrenciler, hem veliler hem de yöneticiler tarafından göz ardı edilmesi **öğretmen motivasyonunda** olumsuzluklara neden olmuştur.

- Ö2 “hocaların enerjisi kullanıldı ve tüketildi.”
- Ö4 “uzaktan eğitim dönemini travma olarak tanımlayabilirim.”
- Ö11 “öğrenciyi aktif tutmak ve derse konsantrasyonlarını takip etmek çok fazla enerji gerektirdi.”
- Ö12 “uzaktan eğitimden çok keyif aldığımı söyleyemem.”

Ö12 “kendi kendime ders yaptığım bir süreçti.”

Ö12 “kendimi değersiz gibi hissettirdi.”

Ö15 “kendimi öğretmen gibi hissetmedim.”

Ö16 “hazırlıklı değildim.”

Ö17 “karşımda kimsenin olmadığını bile bile ders anlatmak çok kötü bir histi.”

Ö22 “mesainin başlangıç ve bitiş kavramının tamamen ortadan kalkması özel hayata yapılan tecavüzdü”

Ö22 “okul idaresi ek ödev, etüt gibi faaliyetlerle öğretmen üzerinde ekstra bir baskı kurdu”

Katılımcıların **ölçme ve değerlendirme** ile ilgili dile getirdikleri zorluklar sınav güvenliği, ölçme ders katılım ilişkisi, ölçme soru tipleri hususlarında yoğunlaşmaktadır. Özellikle öğrencilerin çevrimiçi sınavlarda internet üzerinden sınava girmenin avantajlarını kullandıkları, sınavlarda sorulan soru tiplerinin çevrimiçi sınavlara uygun olmamasının değerlendirmelerde zorluklar yarattığı, öğrenci lehine bir yaklaşımın ağırlık kazanmasının zorluklara neden olduğu dillendirilmiştir.

Ö1 “öğrenciler bu dönemde bir şekilde derslerinden geçeceklerini anladılar ve derslerine çalışmadılar.”

Ö3 “özel hoca tutup sınava sokan öğrenciler oldu.”

Ö4 “sınavlar ailece yanıtlandı.”

Ö5 “şifrelerini başkalarına vererek kimi kişileri yerlerine sınava soktular.”

Ö6 “boşluk doldurma soruları sınavlarda çok yanıtı olabileceği için sıkıntı yarattı.”

Ö8 “ayrıca ödevlendirme talep edilmediği için derslere ilgileri azaldı.”

Ö12 “Turniti kullanılacağı söylenmesine rağmen ödevler, projelerde kes, kopyala, yapıştır yaptılar.”

Ö15 “ölçme değerlendirmenin rahatlığı katılımı azalttı.”

Ö16 “öğrenciler ölçme değerlendirmenin rahatlığını anlayınca derslere katılmadılar.”

Ö17 “sınavlarda organize olup ağ kurup kopya çektiler.”

Ö20 “sınavlarda sıkıntılar yaşandı.”

Ö20 “boşluk doldurma sorularının yanıtlanmasında sıkıntılar yaşandı.”

Ö20 “metin okumalarda refer to sorularında sorulan satır öğrencinin gördüğü satır ile örtüşmediği için sorunlar yaşandı.”

Ö23 “ders sırasında velisi yanında oturan öğrencilerin cevaplarının her zaman mükemmel olmasıyla birlikte gelişimlerini net olarak gözlemleyemedik”

Uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminde katılımcıların **katılım** ile ilgili belirttikleri zorluklar öğrencinin derse katılımı, devam zorunluluğu olmaması ve öğretmen motivasyonu hususlarında yoğunlaşmaktadır. Öğrencilerin derslere katılmaması, katılanlarında derste aktif olmamaları özellikle öğretmenleri motivasyon bağlamında olumsuz etkilemiş, kendilerini değersiz hissetmelerine neden olmuştur.

Ö1 “derse devam oldukça düşüktü.”

Ö1 “Ramazan ayı ile birlikte katılım oldukça düştü.”

Ö1 “devam mecburiyeti olmaması kötüydü.”

Ö3 “öğretmenlerin bilgisayar hâkimiyeti ders verme biçimlerinde etkili oldu.”

Ö4 “devam zorunluluğu olmaması kötü oldu.”

Ö11 “online ders hazırlamak çok fazla zaman ve enerji gerektirdi.”

Ö12 “dersler kayıt edildiği için zaman içinde derse gelmemeye başladılar.”

Ö12 “motivasyon yaratacak bir oluşum içine girilmedi”.

Ö16 “öğrenciler derse katılım zorunluluğu hissetmediler.”

Ö16 “uzaktan eğitim uygulamasını öğrenerek devam edebildim.”

Ö18 “öğrencinin derse devam mecburiyetinin olmaması.”

Ö18 “derse devam mecburiyetinin olmaması nedeni ile öğrenci kaybettik zamanla.”

Ö12 “günler ilerledikçe kayıtları da izlememeye başladılar.”

Ö19 “çocuklardan gerekli verimi alamadım.”

Uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminde yüz yüze eğitimin aksine arzulanan **öğretmen öğrenci iletişiminin** de gerçekleştirilememesi özellikle bu kapsamda öğrencilerin sözlü ve görsel iletişimi çok fazla tercih etmemesi nedeniyle öğretmenin öğrencinin duygu dünyasını algılayamaması yaşanan bir diğer zorluktur.

Ö1 “seslerini duymadan beden dili etkileşimi olmadan dil dersi yapmak durumunda kaldım”.

Ö5 “etkileşim yoktu.”

Ö6 “etkileşim olmaması sorundu.”

Ö11 “ödev ve ders takibi için telefon ve sosyal medya imkânları da kullanıldı.”

Ö13 “öğrenci her aklına esen saatte her konu ile ilgili soru sorunca sıkıntı yarattı .”

Ö13 “öğrencilerin anında sorularına yanıt alma talepleri sıkıntı yarattı.”

Ö14 “öğrencilerin benzer içerikli sorularına yanıt vermek sıkıntı yarattı.”

Ö15 “öğrencilerden derste geri dönüt alamamak kötüydü.”

Ö16 “öğrencinin gerçek tepkisini alamadım.”

Ö17 “öğrenciden konunun anlaşılıp anlaşılmadığı yönünde anlık bir geri bildirim alamadığım için yapılandan emin olamadım.”

Ö18 “öğrenciler konuşmak yerine sistemdeki mesajlaşma vasıtasıyla yazarak iletişimi tercih ettiler.”

Ö19 “iletişim kurulamadı.”

Ö23 “çocuklara dokunamamak, göz iletişiminin sınırlı olması”

Ö24 “Öğrenciye istediğimiz seviyede ulaşabildiğimizden emin olamadım”

Mart 2019 tarihinde bir anda okulların uzaktan eğitime geçmesi özellikle öğretmenlerin okullarındaki pek çok materyale bir anda ulaşamamalarına neden oldu. Ayrıca yüz yüze eğitime göre tasarlanmış pek çok materyalin bir anda uzaktan eğitimde kullanılması da mümkün olamamıştır. Bunlara ilaveten uzaktan eğitimde verilen bir ders saati süresinde genelde öğretmen merkezli, konu anlatımlı ders yapıldığı için işlenen konu kapsam yüz yüze eğitimde aynı zaman diliminde işlenen konu kapsama göre çok daha fazla olmaktadır. Bu nedenle uzaktan eğitim esnasında öğretmenin kullanacağı materyal çeşidi ve zenginliği önem kazanmaktadır. Kimi kurumların kullandıkları ders kitaplarının itools diye bilinen dijital çalışma materyalleri ya da ders yardımcı materyalleri olsa da katılımcılar uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminde **materyal hazırlığını** karşılaştıkları zorluklardan bir tanesi olarak öne çıkarmışlardır.

Ö3 “daha fazla materyal hazırlama ve yükleme durumunda kaldım.”

Ö4 “yüz yüze eğitim için yeterli olan malzeme uzaktan eğitimde hızlıca tükeniyor.”

Ö5 “öğrencinin malzemeleri okulda kaldığından ben kitap sayfalarını ekran görüntüsü ile paylaştım.”

Ö6 “yüklenen materyallerin formatının bozulması sorun yarattı.”

Ö7 “kullanılan programın her türlü materyal yüklemesine uygun olmaması sorun oldu.”

Ö17 “Kaynak olmadığı zaman uzaktan eğitim ciddi sorun yaşıyor.”

Ö18 “itools olmasına rağmen sürekli malzeme üretmek zorunda kaldım.”

Ö20 “materyal hazırlama sıkıntılı oldu.”

Kovid-19 salgını sürecince uzaktan eğitimde en çok karşılaşılan zorluklardan bir tanesi de çevrimiçi eğitimle birlikte **öğrencilerin tutumlarında** karşılaşılan değişiklikti. Üniversite ve orta öğretim öğrencilerinin çevrimiçi eğitimi kendi lehlerine kullanabileceklerinin ayırdına varmaları yüz yüze eğitimin aksine farklı bir tutum sergilemelerine neden olmuştur. Özellikle ilköğretim aşamasındaki kimi öğrencilerin çevrimiçi eğitim esnasında kendilerini öğretmenin evine girmiş davetsiz misafir gibi hissederek çekinik davrandıkları, kimi öğrencilerin ise çocuk merkezli bir ev ortamında yetişmelerinden kaynaklanan tutumlar sergiledikleri dile getirilmiştir.

Ö7 “rehberlik hizmeti yetersiz kaldı.”

Ö17 “öğrenciler çalışmaya yanaşmadılar.”

Ö19 “rahatsız ederiz endişesi ile hareket ediyorlar.”

Ö19 “öğrenciler ev ortamında çekinik davranıyorlar.”

Ö19 “soru sorabilecekleri hatırlatıldığı halde sormaktan çekindiler.”

Ö20 “öğrencilerin derse giriş çıkışları sıkıntılar yaşattı.”

Ö23 “çocuğun baskın olduğu ailelerde, velilerin yoğun çalıştığı ailelerde veya kural koyma ile ilgili sorunların olduğu evlerde sürecin yavaşladığı, sürekliliğin sağlanamadığı”

Salgın süresince üniversite hazırlık okullarının kimilerinde personelden tasarruf edilmesi maksadıyla sınıfların birleştirilerek yapılması yönünde bir eğilim ortaya çıkmıştır. Bu uygulama **sınıf mevcutlarını** kabul edilebilir sınırlarının dışına taşımıştır. Birleştirilen sınıflar nedeniyle öğrenciler yüz yüze eğitim döneminden tanımadıkları hocalarla, hazırlık sınıfı hocaları da daha önce derslerine girmedikleri öğrencilerle ders yapmak durumuyla karşı karşıya kalmışlardır. Bu da kalabalık sınıflarda ders yapmada ve sınıf yönetiminde zorluklara neden olmuştur.

Ö4 “kalabalık sınıflarda farklı seviyelerden öğrenciler vardı.”

Ö18 “dört farklı sınıf tek bir hoca ile ders yaptı.”

Ö20 “sınıf yönetiminde sıkıntılar yaşandı.”

Ö20 “öğretmenler tanımadıkları öğrenciler ile ders yaptılar.”

Ö20 “öğrenciler hocayı tanımıyordu.”

Salgın nedeniyle derslerin uzaktan eğitime taşınmasıyla birlikte aynı hane içinde farklı eğitim kademelerinde eğitim alan aile üyeleri gün içinde zaman zaman aynı saat dilimlerinde birlikte derslere katılmak durumuyla karşı karşıya kalmışlardır. Bu durum internet alt yapısının yetersizliği ve herkesin kendi kullanımına ait bir internete erişim aracına sahip olmaması ve hatta hane içinde uygun yaşam alanlara sahip olunmaması **altyapı, teknik ve mekânsal yetersizliklerden** kaynaklanan çeşitli zorluklara da neden olmuştur. Diğer yandan kişisel hakların korunması kanunu nedeniyle öğrenciler kameralarını açmak istememeleri, ya da internete erişim için kullandıkları araçların kamera ve ses sistemlerinin bozuk olduğunu ileri sürerek kullanmamaları da derslerde zorluklar yaratmıştır.

Öğretmenlerin çocukları da kendi derslerine katılmak durumunda olduklarından öğretmenler evde ders yapacakları uygun bir alan bulmak durumunda kalmışlardır.

Ö1 “çocuğum salonda EBA'ya bağlandığı için mutfakta ders yapmak zorunda kaldım,”

Ö1 “ev ortamında uygun ders yapılacak yer bulmak sıkıntı oldu.”

Ö5 “teknik sıkıntılar yaşandı.”

Ö8 “öğrenci donanımlarındaki bozukluklar rahatsızlık yarattı.”

Ö9 “öğrencinin ayrı bir çalışma odası yoksa tüm ailenin katılımı ile ders yapılıyor.”

Ö11 “öğrenciler kameralarını açmak istemediler.”

Öğrencilerin uzaktan eğitime geçilmesiyle birlikte **öğrencinin sorumluluklarını** yerine getirmemeleri, çevrimiçi eğitim döneminin bir biçimde kendi avantajlarına geliştireceğinin izlenimini edinmeleri öğrencilerin öğrenme yönünde çaba harcamaktan kaçınmalarına neden olmuştur.

Ö1 “öğrencilerin, öğrenme sorumlulukları zaten yoktu, öğrenme sorumluluğunu üstlenmediler.”

Ö8 “öğrenci, sorumluluklarına sahip olmadığı için uzaktan eğitimde iyice uzaklaştı.”

Ö9 “online dersler öğrenciye oyun gibi geliyor”

Katılımcıların karşılaştıkları zorluklar ile ilgili öne çıkan başlıklar Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5: Uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminde zorlukların yaşandığı alt başlıklar

Konu Başlıkları	Değerlendirme	Görüş bildiren Öğretmen Sayısı	%
Öğrenme ortamı	1	24	100
Uzaktan eğitim	2	20	83,33
Öğretmen motivasyonu	2	20	83,33
Ölçme değerlendirme	2	20	83,33
Katılım	2	20	83,33
Öğretmen öğrenci iletişimi	3	19	79,16
Materyal hazırlığı	4	17	70,83
Öğrenci tutumu	5	15	62,5
Sınıf mevcudu	6	14	58,33
Yetersizlikler (Alt yapı, Teknik, Mekan)	6	14	58,33
Öğrenci sorumluluğu	7	3	12,5

3.3 Uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminde ne yapılsaydı daha iyi olurdu

Çalışmada üçüncü olarak COVID-19 salgınında uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminde neler yapılmış olsaydı daha iyi olurdu yönündeki önerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Katılımcıların söylemlerinin analizinden ileride karşılaşılabilecek benzer bir durum için geliştirilecek stratejik planlamada dikkate alınmasının uygun olacağı değerlendirilen önerileri uzaktan eğitim, ders işlenişi, ölçme ve değerlendirme, sınıf mevcudu, velilerin sürece aktif katılımı, öğretmen – öğrenci iletişimi, öğretmen yetkinlikleri hususlarında öne çıkmaktadır.

Çalışmaya katılan öğretmenler **uzaktan eğitim**in genel anlamda iyileştirilmesi bağlamında genel işleyiş ve teknik imkânlar hususlarında iyileştirmeler yapılabileceğini belirtmişlerdir. Kuralların konmasını, kuralların açık ve net olmasını, olağanüstü zamanlar haricinde de zaman zaman eğitimde çevrim içi faaliyetlerin icrasının paydaşların hazır oluşuna katkıda bulunacağını, asenkronize tercihinin pedagojik açıdan uygunluğunun iyi değerlendirilmesi gerektiği hususları vurgulanmaktadır.

- Ö3 “benzer eğitim kurumlarının uygulamalarında eşgüdüm olmalıydı.”
Ö4 “kurallar konulmalı ancak acele edilmemeli.”
Ö5 “yüz yüze eğitimde kullanılan kurallar online eğitimde de geçerli olmalıdır.”
Ö6 “Milli Eğitim Bakanlığının açıklamaları velilerde kafa karışıklığı yaratmamalıydı.”
Ö6 “yüz yüze eğitimdeki kurallar aynen uygulanmalı.”
Ö7 “öğrenciyi yakından tanımaya yönelik teknik yapı geliştirilmeli.”
Ö8 “kurum altyapısı uygun olsaydı daha iyi olurdu.”
Ö9 “normal zamanlarda da online sistem kullanılsaydı daha iyi olurdu.”
Ö9 “EBA ile bağlantı sorunu yaşanmaması için sistemin sorunsuz çalışması iyi olurdu.”
Ö10 “her öğrencinin kendi bilgisayarına ya da tableti olması iyi olurdu.”
Ö11 “bütün öğrencilerin görüldüğü veya sesinin duyulduğu bir ortam olmalı.”
Ö12 “okulun kendi uygulama alt yapısı olsaydı iyi olurdu.”
Ö16 “Kayıt altına alınması iyi olup olmadığı düşünülmemeli.”

Katılımcıların öğrenme ortamı hakkında dile getirdikleri önerilerden **ders işlenişi** ile ilgili olanlar da ders içeriğinin azaltılması, genel tekrarlar yapılması, öğrencinin aktif katılımı sağlayacak çevrimiçi uygulamaların geliştirilmesi yönündedir.

- Ö2 “daha az sayıda ders yapılabilir ilave etkinlikler ile süre kullanılabilir.”
Ö3 “ders sayısı ve içeriklerde azaltmaya gidilmesi iyi olur.”
Ö12 “ödev, proje, portfolio yerine daha yalın ve basit ödevler verilebilirdi.”
Ö15 “derslerin tamamı yerine bir kısmının online yapılması uygun olabilir.”
Ö16 “genel bir tekrar yapılabilir.”
Ö17 “normal zamanda 20 ders saati ayrılan bir ünite 4 saatte 30-35 dakikalık dersler ile işlenmemeli.”
Ö17 “öğrenciyi daha aktif kılacak uygulamalar yaratılabilmesi iyi olurdu.”
Ö18 “yetiştirilecek yeni konu olmamalı.”
Ö18 “stüdyo ortamında ders anlatıp bunun kayıt altına alınması ve yayınlanması uygun olabilir.”
Ö22 “derslerin ağırlığının azaltılıp bir ders / bir oyun (film vs) gibi bir işleyişin sağlanması uygun olacaktır”

Öğretmenler, **ölçme ve değerlendirme**yi uzaktan eğitimin genelinde ve yabancı dil öğretimi özelinde en çok iyileştirilmesi gereken alan olarak dile getirmişlerdir. Özellikle üniversite öğrencileri uzaktan eğitimde ölçme değerlendirmeyi suiistimal etme eğiliminde olmuşlardır. Katılımcılar, sınav güvenliği, ölçme araçları, okuma ve dilbilgisi haricinde de yabancı dil becerilerinin ölçülmesi konularında iyileştirmeye yönelik düşüncelerini belirtmişlerdir.

- Ö2 “sınavlarda kamera açma zorunluluğu olmalıydı.”
Ö6 “izlenecek belirtilenler haricinde değerlendirme araçları ve kıstasları olmalı.”

- Ö7 “dinleme ve konuşma becerilerinden de ölçümleme yapılsaydı iyi olurdu.”
- Ö8 “kapsamlı ve ciddi bir sınav yapılsaydı daha sağlıklı sonuçlar alınabilirdi.”
- Ö9 “öğrencileri sadece yazma becerisiyle değerlendirmek hazırlık eğitimi için uygun olmadı.”
- Ö11 “sınav güvenliği ve güvenilirliği sağlanmalıydı.”
- Ö12 “sınavlar mutlaka yüz yüze yapılmalı.”
- Ö13 “sınavların emniyetli biçimde yapılması için tedbir alınması iyi olurdu.”
- Ö14 “sınavlar yüz yüze olmalıydı.”
- Ö15 “sınavlar ile ilgili güvenilirlik önlemi alınmalıydı iyi olurdu.”
- Ö17 “sınavlar online olmasaydı çalışmaya teşvik edebilirdik.”
- Ö18 “öğretmen kanaati öğrenci değerlendirmesinde öne çıkmalıydı.”
- Ö18 “sınav emniyeti sağlanmalıydı.”
- Ö19 “iyi öğrenciler organizasyonlar içinde yer almadıklarından düşük notlar aldılar.”
- Ö19 “öğrencilerin organize olup kopya çekmesi engellenebilmeliydi.”
- Ö20 “ölçme değerlendirme daha iyi yapılabilirdi.”
- Ö20 “sınavlarda çoktan seçmeli, eşleştirme, doğru-yanlış gibi belli tip soruların kullanılmaması iyi olurdu.”

Öğretmenler, uzaktan eğitimin olabildiğince öğrencilerin takip edilebileceği sağlıklı ve güvenilir bir ölçmenin yapılabileceği, geri dönüşlerin verilebileceği, ve en önemlisi de öğrencilerin tamamının derse aktif katılımını sağlayacak bir sınıf mevcuduyla yapılmasının mümkün kılınmasının elzem olduğunu belirtmişlerdir.

- Ö1 “derse devam mecburiyeti olmalıydı.”
- Ö2 “devam mecburiyeti olsaydı iyi olurdu.”
- Ö4 “öğrencilerin IP numaralarının alınması iyi olurdu.”
- Ö4 “öğrencilerin kameralarını açmalarının istenmesi iyi olurdu.”
- Ö5 “öğrencinin takibi öğretmene kalmamalıydı, sistem üzerinden yapılmalı.”
- Ö6 “devam zorunluluğu olmalı.”
- Ö9 “öğrenci sayısı 10dan fazla olmamalı.”
- Ö12 “yoklama almama mantığını anlayabiliyorum ama sınırlama getirilebilirdi.”
- Ö13 “derse devam zorunlu olmalıydı.”
- Ö16 “sınıflar birleştirilip tek bir hocaya verilmemeliydi.”
- Ö17 “devam bir zorunluluk olmalıydı.”
- Ö18 “yoklama alınmalıydı.”
- Ö20 “sınıfların kalabalık olmaması iyi olurdu.”
- Ö20 “devam zorunluluğu olsaydı daha iyi olurdu.”

Öğretmenler, uzaktan eğitim esnasında özellikle ilk ve orta öğretim kademelerinde **velilerin sürece aktif katılımlarının** sağlanmasının, örgün eğitimde verilen rehberlik hizmetinin uzaktan eğitim döneminde veliler aracılığıyla sürdürülmesinin, özellikle yabancı dil öğretiminde velilerin ne yapabilecekleri ve ne yapmamaları gerektiği hususunda bilgilendirilmelerinin sürece olumlu katkılarda bulunacağını belirtmişlerdir.

Ö13 “ev ortamında öğrencinin takibi veliler tarafından yapılması çok önemli.”

Ö17 “derslerde öğrencinin mevcudiyetinden ve katılımında velilerin belirleyici olduğunu düşünüyorum.”

Ö17 “bu dönemde rehberlik hizmeti veliler tarafından verilmek durumundaydı.”

Ö23 “velilerin bu dönemde daha iyi eğitilmesi gerekiyor”

Ö23 “belirli aralıklarla canlı bağlantılarla velilere bazı durumların ve yapılması gerekenlerin hatırlatılması, hangi durumlarda nasıl davranmaları gerektiği ve nereye kadar çocukların dil öğrenme süreçlerine dâhil olmaları gerektiği anlatılmalı”

Ö24 “Velinin eğitilmesi gerekli”

Katılımcılar uzaktan eğitimle yapılacak yabancı dil öğretiminin **öğretmen öğrenci iletişiminin** geliştirilmesi yönünde özellikle üniversite hazırlık okullarında az mevcutla, öğrencinin ve öğretmenin birbirini tanıdığı sınıflarla, öğrencinin öğretmenle daha çok etkileşimde olabileceği biçimde kurgulanması gerekliliğini dile getirmişlerdir.

Ö6 “kalabalık sınıflarda öğrenciyi daha yakından tanıma ve değerlendirme imkanı sağlanmalı.”

Ö9 “karşılıklı diyalog içinde geçen bir ders ortamı olmalı.”

Ö16 “öğrenciler tanıdıkları öğretmenler ile ders yapmalıydılar.”

Ö17 “bize (öğretmenlere) daha çok soru sormalarını gerektirecek bir öğrenme ortamı oluşturulabilseydi iyi olurdu.”

Çalışmaya katılanlar **öğretmen yetkinlikleriyle** ilgili olarak bilgi ve becerilerin geliştirilmesinin önemini vurgulamışlardır.

Ö4 “vaktimiz olsaydı daha iyi hazırlanırdık.”

Ö5 “teknik bilgi ve becerilere sahip olunsaydı iyi olurdu”

Ö15 “hazırlıklı olunsaydı iyi olurdu.”

Ö12 “yönetim dâhil herkes her şeyi yeni öğreniyordu.”

Bir katılımcı **öğrenci sorumluluğunun** geliştirilmesini belirtmiştir.

Ö20 “öğrencilerin sorumluluk alması sağlanabilirdi.”

Uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminin neler yapılsaydı daha iyi olurdu bağlamında yabancı dil öğretmenlerinin yukarıda değinilen iyileştirme önerilerin alt başlıkları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: Uzaktan eğitimle yapılacak yabancı dil öğretimi için iyileştirici önerilerin dağılımı

Konu Başlıkları	Değerlendirme	Görüş bildiren Öğretmen Sayısı	%
Uzaktan eğitim	1	24	100
Ders işlenişi	2	15	62,5
Ölçme değerlendirme	3	14	58,33
Sınıf mevcudu	4	12	50
Veli katılımı	5	10	41,66
Öğretmen öğrenci iletişimi	5	10	41,66

Öğretmen yetkinliği	5	10	41,66
Öğrenci sorumluluğu	6	1	4,16

4. Tartışma ve sonuç

Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminin ilk ve orta öğretim ile üniversite hazırlık sınıflarında ders veren yabancı dil öğretmenlerinin bakış açısından değerlendirildiği bu çalışmada öğretmenlerin yabancı dil öğretiminin uzaktan eğitimle yapılmasına çok olumlu yaklaşmadıkları değerlendirilmektedir.

Uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminden yabancı dil öğretmenlerinin çok fazla memnun olmamalarından aşağıda belirtilen hususların etkili olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır;

1. öğrencilerin derse devam ve katılımlarının çok sınırlı olmasının,
2. uzaktan eğitim vasıtasıyla senkronize yapılan yabancı dil öğretiminin dil becerilerinin geliştirilmesini karşılıklı etkileşimin oldukça sınırlı olması nedeni ile olumsuz biçimde etkilemesinin,
3. yüz yüze eğitimde uygulanan pedagojik ilkelerinin uzaktan eğitimde hayata geçirilmemiş olmasının,
4. yabancı dil öğretiminin özellikle üniversite hazırlık okullarında kalabalık sınıflarda yapılmasının,
5. öğretmen öğrenci iletişiminin yüz yüze eğitimde olduğu gibi sağlıklı bir biçimde tesis edilememesinin,
6. öğretmenlerin uzaktan eğitim ile ders yapma teknikleri konusunda donanımlı olmamasının,
7. yabancı dil öğretimi için dijital malzeme imkanlarının sınırlı olmasının,
8. teknik alt yapı ve internet erişim imkanları ile öğrenci bazında sahip olunan donanımın yetersizliğinin,
9. verilen eğitimin ölçülenmesinde sınavların güvenilirliğinin öğrenciler tarafından adeta yok durumuna getirilmesinin,
10. sınavlarda kullanılan soru tiplerinin çevrimiçi eğitime çok uygun olmamasının,
11. ilköğretim ve orta öğretim öğrencilerinin velilerinin ders esnasında öğrencinin özerkliğine ve öğretmenin uygulamalarına müdahalelerde bulunmasının,
12. karar vericilerin uzaktan yapılan eğitim döneminde sınıf geçme, ders geçme ile ilgili öğrenciyi rehavete düşürücü açıklamalarda bulunmasının,
13. öğrenme odaklı eğitimden ziyade akademik başarı temelli öğrenci memnuniyeti odaklı bir sürecin oluşturulmasının,
14. öğretmenin mesleki anlamda yaptığı işten tatmin olmamasının, etkileri olduğu görülmektedir.

Uzaktan eğitimin örgün eğitimi destekleyici bir uygulama olmaktan uzaklaştırılıp örgün eğitime bir alternatif olarak sunulması öğrencilerde ders geçme, sınıf geçme garantili bir eğitim ve öğretim süreci yaşanacağı algısı yaratmış bu da öğrencinin motivasyonu üzerinde olumsuz bir etki yarattığı gibi öğretmenin öğrenci üzerindeki etkisini de olumsuz yönde etkilemiştir. Uzaktan eğitim sürecindeki öğrencilerin görevleri olarak Karaman ve Karasu (2020) tarafından belirlenmiş olan izler, okur, dinler, değerlendirir, çalışır, katılır, uygular, araştırır, cevaplar, raporlar ve hazırlar olarak belirlenenlerin pek çoğunun yerine getirilmediği aşıkardır.

Özellikle yüz yüze eğitim sürecinde vasat olan öğrenciler uzaktan eğitimi kendileri için bir fırsat olarak değerlendirmiş ve sınavlarda pedagojik olmayan uygulamalara kalkışmışlardır. Bu da uzaktan eğitim sürecinde yapılan ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin güvenilirliğini tartışma konusu haline getirmiştir.

Örgün eğitimde yapılan yüz yüze sınavlarda ve uzaktan öğretimde sistem üzerinden yapılan sınavlarda farklı soru tekniklerinin kullanılması ve soruların güvenilirliği önemlidir. Değerlendirme bilginin ne kadar öğrenilmediğini ölçmemeli; bilgiyi ne kadar hatırladığı, süreç içinde öğrenci bilgisinin ne kadar değiştiğini öğrenmek olmalıdır (Türker, 2014). Bu bağlamda uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminde öğrencinin bilgi ve dil kullanım becerisini ölçümlemek için çevrimiçi sınavın yanı sıra sözlü sınav yapılması uygun olabilir. Yapılacak sınavın da bir öğrenme aracı olduğu göz önünde bulundurularak yoruma dayalı dil kullanımını öne çıkartan sınav içerikleri hazırlanmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Uzaktan eğitim sürecinde teknik alt yapı ve internet ağına erişebilir olmak sürecin sağlıklı bir biçimde işletilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu dönemde öğretmen ve öğrencilerin buldukları mekândan internete erişim imkânlarının kesintisiz ve hızlı olması gelişmiş bir alt yapıya ve bilgisayar, tablet, akıllı telefon gibi kişisel donanıma sahip olunmasını elzem kılmaktadır. Kurumların öğrenci ve öğretmenlere internet erişim imkânı sağlaması kişiler üzerindeki mali olumsuzlukların etkilerini hafifletecektir.

Kurumların uzaktan eğitim için aktif hale getirdiği sistem hakkında öğretmen ve öğrencilerin bilgi sahibi olmaları karşılaşılan teknik sorunların çözüme kavuşturulması açısından önemlidir. Bu nedenle öğretmen ve öğrencilerin akademik öğretim yılı başlangıcında oryantasyon eğitimi kapsamında uzaktan eğitim yazılımı ve sistem kullanımını ile ilgili kurum içi eğitime alınmaları kullanıcı kaynaklı hataların en aza indirgenmesine yardımcı olacaktır.

Uzaktan eğitimle yabancı dil öğretiminde konu kapsam içeriği, örgün eğitimde verilen içerikten ayrı olarak geliştirilmelidir. Oluşturulacak içerik, müfredat konu kapsamı öğrencinin kendi kendine öğrenmesini mümkün kılmalıdır. Gelişen bilgisayar ve internet teknolojisi öğrenenlere pek çok olanak sunarak mekân ve zamandan bağımsız, özerk öğrenmeyi olası kılmaktadır. Bu bağlamda, öğretmen-öğrenci iletişimi ve sorumlulukları da yeni bir biçim kazanmaktadır. Bu yeni biçim Moore'un Transaksiyonel Uzaklık Kuramı ve Wedemeyer'in Bağımsız Öğrenme Kuramı çerçevesinde şekillenmektedir.

Transaksiyonel Uzaklık Kuramı Moore (1993) tarafından şu şekilde tanımlanır:

“Uzaktan eğitim dediğimiz transaksyon, öğretmen ve öğrenen ayrılığının neden olduğu özel niteliklere sahip bir evrende var olmaktadır. Bu ayrılma öğretmen ve öğrenen davranışlarında farklı şablonlar oluşmasına neden olmaktadır. Öğretmen ve öğrenen arasındaki bu ayrılma hem öğretmeyi hem de öğrenmeyi derinden etkilemektedir. Bu ayrılmada öğretmenin girdileri ile öğrenenlerinkiler arasında olası yanlış anlamalara neden olabilecek aşılması gereken psikolojik ve iletişimsel boşluklar mevcuttur ki bu boşluklar transaksiyonel uzaklıktır.” (sf. 22)

Öğretmen ve öğrenen arasında mekân ve / veya zamana göre ortaya çıkan bu ayrılma nedeni ile oluşan psikolojik ve iletişimsel uzaklık öğrencinin kendini yönetme derecesini de belirleyerek özerk öğrenmeyi Bağımsız Öğrenme Kuramı ile ilişkilendirmektedir.

Wedemeyer (Wedemeyer, 1981) tarafında 1981 yılında geliştirilen Bağımsız Öğrenme Kuramına göre, açık ve uzaktan öğrenmenin özü bağımsız öğrenendir. Wedemeyer, antik Yunan'dan bu yana Plato'nun tanımladığı geleneksel öğretme-öğrenme ekseninde biçimlenen sınıf modelinde oluşan eğitim kurumlarının başarısız olduğunu, öğrenenin bağımsızlığı ve teknolojiden etkin biçimde faydalanılması

gerektiğine vurgu yapmaktadır. Wedemeyer, öğrenene daha fazla özgürlük verilmesini önerirken, açık ve uzaktan eğitimin başarısının öğretene ve öğrenen arasındaki ilişkiye bağlı olduğunu da belirtmiştir. Wedemeyer, öğrenenin kendi öğrenme süreci hususunda daha da özgürleştirildiği bu yeni öğretene öğrenen ilişkisinde öğretene de alışılmış kalıpların dışına çıkıp profesyonel anlamda kendi öğrenmesine katkıda bulunacağını da altını çizmektedir.

Uzaktan eğitim, geleneksel sınıf içinde yapılan yüz yüze öğretim modelini değiştirirken aşımış öğretene modelini de değiştirmektedir. Öğretmen, geleneksel bilgi ve kural aktaran kimliğinden çıkıp Wedemeyer'in (1981) ifadesi ile "öğrenenin geliştiricisi" haline dönüşmektedir. Bu adı konmamış dönüşüm COVID-19 salgını döneminde ders veren yabancı dil öğretmenlerinde rahatsızlık yaratmış, mesleki deformasyonu tetiklemiş, motivasyonlarını düşürmüştür. Ö16 ve Ö15 "kendimi öğretmen gibi hissetmedim", Ö12 "kendimi değersiz hissettirdi" ifadelerine neden olmuştur.

COVID-19 salgını sürecinde öğretmenlerin kendilerini değersiz hissetmelerinin en önemli nedeni sürekli ders anlatmak, öğrencilerin, velilerin ve okul idarecilerinin taleplerini karşılamak durumuyla karşı karşıya kalmaları ve artan bir biçimde kendilerinden istenilen azalmak yerine artması ve çeşitlenmesidir. Liu'nun (2020) uzaktan eğitim yapan öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını (1) öğrenci süreçlerini izlemek, (2) çalışma ile ilgili tavsiyeler vermek, (3) öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmek, (4) öğrencilerin çalışma becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olmak, (5) öğrencilerin öğrenmede karşılaştıkları sorunları çözmeye ve soruları cevaplamak, (6) tüm öğrencilerle iletişim kurmak, (7) öğrenme kaynakları geliştirmek, (8) öğretim teknikleri tasarlamak, (9) teknik problemlerin çözülmesine yardımcı olmak olarak belirlemiştir. Öğretmenler bu süreçte yukarıda belirtilen görev ve sorumluluklarının tamamını yerine getirmede tüm gayret ve iyi niyetlerine rağmen sıkıntılar yaşamışlardır.

COVID-19 salgını döneminde uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminde yüz yüze eğitim için düzenlenmiş olan müfredat içeriği kullanılmıştır. Ancak, uzaktan eğitimde yapılan ders işleniş esnasında yüz yüze eğitim de olduğu gibi yoğun bir karşılıklı etkileşimin olmaması, derslerin adeta öğretmen anlatımına dayanan bir işleyiş ile gerçekleştirilmesi eğitim sürecinde konu kapsamının daha da genişlemesine neden olmuştur. Ö5 "öğrencinin malzemeleri okulda kaldığından ben kitap sayfalarının ekran görüntülerini almak durumunda kaldım", Ö4 "yüz yüze eğitim için yeterli olan malzeme çevrimiçi eğitimde hızlıca tükeniyor", T20 "materyal hazırlama sıkıntılı oldu", Ö18 "itools olmasına rağmen sürekli malzeme üretmek zorunda kaldım" ifadeleri bu sorunu aşmak için öğretmenlerin yeni içerik ve ders materyalleri hazırlama gayreti içerisine girdiklerini ortaya koymaktadır.

Örgün eğitimdeki içeriklerin uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminde hızla tükenmesi öğretmenlerin ders içeriği hazırlamak için çok daha fazla zamana gereksinim duymalarına neden olmuştur. Bu da özellikle evden çalışılan dönemde ev ve ofis için ayrılması gereken zaman dilimlerinin karışmasına, öğretmen haricindeki diğer aile üyelerinin de ev içi yaşamları üzerinde zaman ve mekân anlamında olumsuz etkiler yaratabilmiştir. Ö20 "Ev ahalisi yaşamını benim ders saatlerime göre ayarlamak durumunda kaldı"; Ö2 "ev ortamında uzaktan eğitim sıkıntılıydı", Ö1 "ev ortamında uygun ders yapılacak yer bulmak sıkıntı oldu", Ö13 "öğrenci her aklına esen saatte her konu ile ilgili soru sorunca sıkıntı yarattı", Ö11 "mesai saatlerinde bir belirsizlik oldu", Ö5 "sürekli ekranda ya da telefundaydım" ifadeleri öğretmenlerin ders dışı zamanlarda hanelerinde yaşadıkları sıkıntıları yansıtmaktadır.

Günümüz yabancı dil eğitimi teorileri ve uygulamaları, etkileşimci görüşleri öne çıkartmakta ve dil kullanıcısının söyleyişlerinin toplumsal kabulünü öne çıkartan proksimal gelişim, mesaja odaklanma, anlam müzakeresi, görev-tabanlı öğrenme, iletişimsel yeterlilik, pragmatik yeterlilik gibi bilgi ve beceriler edinmesine önem vermektedir. Bu bağlamda COVID-19 salgını sürecinde ders aktarımı esasına dayanan uzaktan eğitim, insan etkileşiminin yabancı dil öğrenimi üzerindeki gücünü sınırlandırıcı bir rol oynayabilmekte bu da yabancı dil öğretiminin doğasını bozabilmektedir. Ö4 “konuşma ve yazma yapamamak kötü oldu”, Ö9 “kitaptan ders anlatmak verimli olmadı”, Ö20 “doğal dil öğrenimini bozduk”, Ö17 “sadece okuma ağırlıklı bir çalışma olmamalıydı”, Ö8 “İngilizce etkileşiminden uzaklaşmaları motivasyonlarını azalttı”, Ö7 “çevrimiçi eğitimde hedef dilin sözlü kullanım imkânı olmadı” ifadeleri yukarıda yapılan değerlendirmeyi desteklemektedir.

COVID-19 salgını nedeniyle eğitime ara verilmeden önce yüz yüze eğitimin yapıldığı dönemde ders katılımı çok düşük ya da hiç olmayan bir takım öğrencilerin salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde derse daha aktif olarak katıldıkları da öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Ö3 “yüz yüze eğitimde sıkılan öğrenciler pür dikkat kesildiler”, Ö17 “yüz yüze eğitimde zayıf olan öğrencilere uzaktan eğitimin çok fazla katkısı oldu”, Ö7 “normal derste sınıfta konuşmayan öğrenciler derse daha rahat takip ettiler”. Öğretmenlerin bu ifadeleri Lontas’ın (2002) “Bilgisayar Destekli Dil Öğretim materyalleri öğrencinin duyuşsal filtresini azaltarak, diğer öğrenenlerin gözü önünde olmadan hedef dille ilgilenmelerinde etkili olabilir” tespiti ile örtüşmektedir.

Öğrencilerin katılım oranları ile uzaktan öğretimin etkinliği ve başarısı arasında bir ilişki söz konusudur. Blake (2005) uzaktan eğitimle yapılan bir dersin başarısı ile ilgili olarak şu tespiti yapmaktadır;

“Bir uzaktan eğitim dersinin gerçek başarısı öğrencilerin ilgisinin dönem boyunca sürdürülüp sürdürülemeyeceğidir. Çevrimiçi dersler için bırakma oranları rutin olarak %50’nin üzerindedir. Web ve/veya CD-ROM aracılığıyla sunulan multimedyanın çekiciliğinden ve CMC [Bilgisayar Aracılığında İletişim] tabanlı karşılıklı etkileşim gücünden yararlanılarak ilgi sürdürülmelidir” (s.500)

Nitekim, COVID-19 salgını döneminde siyah ekran karşısında tek başlarına ders yapmak zorunda kalan yabancı dil öğretmenlerinin Ö2 “öğrenci katılımı çok düşüktü”, Ö5 “başlangıçta katılım yüksekti zamanla azaldı”, Ö6 “öğrenci katılımı çok azdı”, Ö13 “öğrencilerin derse ilgisi oldukça düşüktü”, Ö15 “başta yoğun bir katılım vardı sonra azaldı”, Ö16 “öğrenci katılımı düşüktü” ifadeleri, öğrencinin derse devamında ve katılımında sürekliliğin sağlanamadığını, dersin cazip hale getirilemediğini, Blake’in yukarıdaki tespitiyle irdelendiğinde COVID-19 salgını nedeniyle uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretiminde başarısız olunduğunun da beyanıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere “Uzaktan Eğitim Süreçlerinde Öğretim Becerilerinin Geliştirilmesi” konusunda 180.889 Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenine EBA üzerinden eğitim verilmiştir. Uzaktan Eğitimde Ders / Ünite / İçerik Etkinlik Tasarlamak, Üretmek ve Sunmak, Uzaktan Eğitimde Öğretim Yöntem ve Teknikleri, Uzaktan Eğitime Yönelik Materyal Geliştirme, Uzaktan Eğitimde Teknolojiyi Öğrenme Ortamına Dönüştürmek, Uzaktan Eğitimde Dijital Dönüşüm, Uzaktan Eğitimde Araştırma, İzleme, Ölçme ve Değerlendirme, Harmanlanmış Ortamlarda Farklılaştırılmış Eğitim konularını kapsamaktadır (www.oygm.meb.gov.tr). Verilen eğitimin başlıkları çalışmanın katılımcılarının önerileriyle de Blake’in uzaktan eğitimin başarısı için öğrencinin ilgisinin sürekliliği için karşılıklı etkileşimin tesis edilmesi görüşüyle de örtüşmektedir.

Uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretimi hakkında bu çalışmada edinilen öğretmen değerlendirmelerinin, belirtilen zorlukların ve sürecin iyileştirilmesi için yapılan önerilerin, Stolovitch ve Keeps'in (2011) " tüm insanlar aktif zihinsel faaliyet ile öğrenirler" (sf.29), "Öğrenmek değişmektir", "Biz sadece basit biçimde bilgi aktarmıyoruz, biz insanları da değiştiriyoruz" (sf.35), "Öğrenci merkezli ve performansa dayalı çabalar, eğitim ve dönüşümle sonuçlanır" (sf.37) ifadeleri ışığı altında gelecekte uzaktan eğitimle yapılacak yabancı dil öğretiminin planlanması ve uygulanaşına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

5. Sonuç

COVID-19 salgını dünya genelinde çok fazla öğrencinin, öğretmenin ve ebeveynin hayatını etkilemiş ve etkilemeye de devam etmektedir. Son otuz yılda yaşanan salgınlar arasında insanoğlunun yaşamını tüm kesimleri ile etkileyen bu salgının eğitimin tüm bileşenleri üzerinde uzun vadeli etkileri olduğu ve olacağı aşikârdır.

COVID-19 salgını, Bilgi İletişim Teknolojilerinin sağladığı imkânlarla eğitim ve öğretimin kesintiye uğratılmaksızın devam ettirilmesine yeni bir boyut kazandırmıştır. Eğitim ve öğretim okulun dışına, eve taşınmıştır. Okuldan eve taşınan eğitim ve öğretim faaliyetleri, eğitiminin iç ve dış paydaşları olan karar vericileri, planlayıcıları, öğretmenleri, öğrencileri, aileleri, ders kitabı yazarlarını ve yayıncılarını yeni hükümlülükler ile karşı karşıya bırakmıştır.

COVID-19 salgını sürecinde uzaktan eğitimle yapılan yabancı dil öğretimi ile ilgili olarak 24 öğretmenden yüz yüze yapılan mülakat ile derlenen veriler, özellikle yabancı dil öğretiminde uzaktan eğitimin kullanılması boyutunda öğretmenlerin çekinceleri olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çekincelerin ve süreç içerisinde yaşadıklarından edindikleri tecrübeler ile öğretmenler, uzaktan eğitimin yönetimi, teknolojik alt yapı, yabancı dil öğretimi, öğrenci katılımı, ölçme ve değerlendirme, veli rolü ve sorumlulukları, profesyonel gelişim gibi başlıklar altında önerilerde bulunmaktadırlar.

Uzaktan eğitimin yönetiminde;

1. yüz yüze eğitimde takip edilen ilkelerin aynen uygulanmalıdır.
2. ders ve sınıf geçme koşulları değiştirilmemelidir. ,
3. öğrencilerin ders devamları yoklama alınarak takip edilmelidir.
4. Kişisel Verilerin Korunması Kanununun öğretmen de haklarını koruyacak biçimde yorumlanarak öğretmen gibi öğrencinin de kameralar açık olarak derslere girişi sağlanmalıdır.

Teknolojik alt yapıyla ilgili olarak;

5. öğretmen ve öğrencilerin kurumları aracılığıyla internete erişim imkanları arttırılmalıdır.
6. öğretmen ve öğrencilere tablet ya da dizüstü bilgisayar sağlanmalıdır.

Yabancı dil öğretiminde;

7. konu ve kapsamlar sınırlandırılmalıdır.
8. dersler çevrim içi buluşma öncesi, çevrim içi buluşma ve çevrim içi buluşma sonrası olarak tasarlanmalı ve icra edilmelidir.
9. dört dil becerisini geliştirecek uygulamalara ağırlık verilmelidir.
10. dersin tamamı dijitalleştirilmeden oyunlaştırılmış içeriklerle sunulmalıdır.

11. Web 2.0 araçlarından istifade edilmelidir.
12. sınavlar bilgi boyutunun ölçümlenmesinden ziyade dilin kullanımını öne çıkartacak biçimde oluşturulmalıdır.

Öğrenci katılımını arttırmak için;

13. yüz yüze eğitimdeki derse devamsızlık koşulları korunmalıdır.
14. öğrenci kameralarının açılmaması devamsızlık olarak değerlendirilmelidir.
15. öğrencinin aktif katılımını sağlayacak ilgisini çekecek içerikler oluşturulmalıdır.

Ölçme ve değerlendirmede;

16. öğrencinin internet erişim araçlarının IP numaraları alınarak sınavlara gerçek kişinin girdiğinin teknolojik olarak tespiti yapılmalıdır.
17. sınavlarda öğrencilerin grup halinde hareket etmelerine imkan vermeyecek bir yazılım kullanılmalıdır.
18. özellikle yüksek öğretimde sözlü sınav da bir ölçme aracı olarak kullanılabilir.

Veli rolü ve sorumluluklarıyla ilgili olarak ebeveynler;

19. uzaktan eğitimde sağlayabilecekleri rehberlik hizmetleri hakkında bilgilendirilmelidir.
20. ders esnasında tutum ve davranışının ne olması hakkında bilinçlendirilmelidir.
21. öğrencinin zamanında derse katılımını sağlamalıdır.

Profesyonel gelişimle ilgili öğretmenlere verilecek eğitimler;

22. uzaktan eğitim platformlarının kullanımını kapsamalıdır.
23. uzaktan eğitime uygun ders materyali hazırlanmasını içermelidir.
24. uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme araçlarının çeşitlendirilmesini kapsamalıdır.
25. teknoloji kullanımına yatkınlığı geliştirmelidir.

Tüm bu yapılan değerlendirme ve önerilerin çerçevesinde, uzaktan eğitimde başarılı olmanın tek koşulunun mekân ve zaman uzaklığı göz önünde bulundurulmaksızın internetin ve teknolojinin sağladığı imkânlarla öğretmenin ve öğrencinin bir araya getirilmesi olmadığı söylenebilir. Bu ve benzeri çalışmalarda dile getirilenler dikkate alınarak gelecekte COVID-19 benzeri yaşanabilecek olağanüstü durumlarda uygulamaya konulacak olan uzaktan eğitim faaliyetleri için stratejik planlar hazırlanmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir. Hazırlanacak stratejik planlar yaşanabilecek benzer durumlarda ilk çarpan etkisinin azaltılmasına yardımcı olacağı gibi idari, pedagojik ve teknik gereksinimlerin önceden belirlenerek proaktif bir yaklaşımla karşılanmasına da yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Adıgüzel, A. (2020). Salgın sürecinde uzaktan eğitim ve öğrenci başarısını değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşleri, *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 253-271
- Alkan, C. (1981). Açık Üniversite. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-2.
- Altıntaş Y. E. (2021) Sınıf öğretmenlerinin Covid-19 salgını sürecinde çevrim içi ders - uzaktan eğitim deneyimlerinin incelenmesi. *Ulakbilge*, 57, 291-303

- Blake, R. J. (2005). Bimodal CMC: The Glue of Language Learning at a Distance. *CALICO Journal*, 22(3), 497-511.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (8 b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Demir, F., ve Özdaş, F. (2020). COVID-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 273-292
- Holmberg, B., (2005). The evolution, principles and practices of distance education, Oldenburg, Germany: BIS - Bibliotheks-und Informationssystem der Universität Oldenburg
- Karacaoğlu, M., Karakuş, N., Esendemir, N., ve Ucuşsatar, N. (2021). Uzaktan eğitim üzerine bir araştırma: "Türkçe Öğretmenleriyle Mülakatlar". *International Journal of Language Academy*, 9(1). 124-144
- Karaman, S., & Kurşun, E. (2020). *Uzaktan öğretimde canlı ders uygulama ilkeleri ve örnekleri*. Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kintu, D., & Wanami, S. (2019). Students' perceptions about a distance learning programme: A case of the open, distance and E-learning programme at Kyambogo Univerity, Uganda. *International Journal of Advance Research, Ideas and Innovations in Technology*, 388-394.
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Barışık, C. Ş., ve Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49 (1), 293-322
- Liontas, J. I. (2002). CALL media digital technology: Whither in the new millenium? *CALICO Journal*, 19(2), 315-330.
- Liu, X. (2020). Comparative research on tutors management in open and distance education between UK and China. In: Zhu.X, Li.J, Li.M., Liu Q., Starkey.H (eds) *Education and mobilities*. Perspectives on rethinking and reforming education. Springer, Singapore
- Moore, M. G. (1993). Theory of transactional distance. D. Keegan içinde, *Theoretical Principles of Distance Education* (s. 22-38). Oxon: Routledge.
- Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Süreçlerinde Öğretim Becerilerinin Geliştirilmesi, (2022, Temmuz,22). T.C. Milli Eğitim Bakanlığı oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlerin-uzaktan-egitim-sureclerinde-ogretim-becerilerinin-gelistirilmesi/icerik/1010 adresinden 01 Aralık 2022 tarihinde erişilmiştir
- Özmen, Z. (2010). Bir lisansüstü öğrencisinin telekonferans ve uzaktan eğitim uygulamaları dersindeki deneyimleri. *Türk Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 1(2), 217-232
- Stolovitch, H. D., & Keeps, E. J. (2011). *Telling Ain't Training*. ASTD Press.
- Tait, A., (2003). Reflections on student support in open and distance learning. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 4(1), 1-9
- Taşkın, G. ve Gökhan, A. (2021). Uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (52), 622- 647
- Tican, C. ve Gökoğlu, S.D.T. (2021). Ortaokul matematik öğretmenlerinin uzaktan eğitim matematik dersine ilişkin görüşleri. *Muğla Sıtkı Koçma Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 767-786
- Türker, A., ve DüNDAR, E. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden yürütülen uzaktan eğitimlerle ilgili lise öğretmenlerinin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*. 49(1), 323-342
- Türker, F. M. (2014). *Uzaktan Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Akademi Titiz Yayınları.
- UNESCO COVID-19 Education Response. (2020, June 11). www.unesco.org/www.unesco.org/covid19/educationresponse adresinden alındı
- Wedemeyer, C. A. (1981). *Learning at the Back Door*. Wisconsin: The University of Wisconsin Press.

World Health Organization. (2020, June 23). [who.int/news-room/detail/27-04.2020-who--timeline-covid-19](https://www.who.int/news-room/detail/27-04-2020-who-timeline-covid-19): www.who.int adresinden alındı

www.meb.gov.tr. (2020, June 23). [meb.gov.tr/bakan-selcuk-koronaviruse-karsi-egitim-alaninda-alinan-tedbirleri-acikladi-haber/20497](https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-koronaviruse-karsi-egitim-alaninda-alinan-tedbirleri-acikladi-haber/20497): [meb.gov.tr](https://www.meb.gov.tr) adresinden alındı

Yenal, Ç. (2009). *Uzaktan Eğitim*. (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8 b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.